

Γνώμες

Οι συνέπειες της κυβερνητικής πολιτικής στα ελληνοτουρκικά

Π. Γ. ΜΟΥΒΙΑΤΗΣ

Οι δηλώσεις που έκαναν, σχεδόν ταυτόχρονα, οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας και της Τουρκίας αμέσως μετά τις επισκέψεις τους στην Ουάσιγκτον προκάλεσαν σύγχυση και έκπληξη στην Ελλάδα. Κακώς, κατά τη γνώμη μου, διότι και σαφή είναι τα πράγματα και από καιρού έχουν δρομολογηθεί οι εξελίξεις αυτές.

Παρά τις όποιες διαγυεύσεις, προκύπτει σαφώς από τις δηλώσεις αυτές ότι η Ελλάδα και η Τουρκία εισέρχονται στη διαδικασία διαπραγματεύσεων για το Αιγαίο.

Και ο μεν κ. Ετζεβίτ επαναλαμβάνει την πάγια τουρκική θέση περί ισοτιμίας δικαιωμάτων των δύο χωρών στο Αιγαίο, ο δε κ. Σημίτης επικαλείται το Ελσίνκι, χωρίς να διευκρινίζει ποιο ακριβώς θα είναι το αντικείμενο των διαπραγματεύσεων και το νομικό τους πλαίσιο. Και είναι γνωστό ότι το Ελσίνκι ομιλεί για «μεθοριακές διενέξεις και συναφή θέματα» που πρέπει να ρυθμιστούν με διαπραγματεύσεις.

Η εξέλιξη αυτή αποτελεί μείζονα στρατηγική επιτυχία της Τουρκίας, η οποία πλησιάζει τώρα περισσότερο παρά ποτέ τον πάγιο στόχο της, δηλαδή τη διμερή και συνολική πολιτική διαπραγμάτευση με την Ελλάδα για την αναθεώρηση του καθεστώτος του Αιγαίου. Και θέτει την Ελλάδα η εξέλιξη αυτή ενώπιον του διλήμματος ή να προβεί σε οδυνηρές παραχωρήσεις προς την Τουρκία στην πορεία των διαπραγματεύσεων ή να τις διακόψει και να αντιμετωπίσει μείζονα κρίση με την Τουρκία, με αμφίβολη τη στάση των εταίρων και συμμάχων μας.

Επιπλέον αποτελεί επικίνδυνο σφάλμα η ταυτόχρονη διαπραγμάτευση για το Κυπριακό, που έχει αρχίσει ήδη, και για το Αιγαίο, αφού έτσι δίδεται η δυνατότητα για πιέσεις πάνω στο ένα θέμα για να υπάρξουν παραχωρήσεις στο άλλο.

Σκοπός του άρθρου αυτού είναι να αποδείξει την ορθότητα αυτών των συμπερασμάτων.

Από το 1973 η Τουρκία έχει θέσει στόχο της την αναθεώρηση του καθεστώτος του Αιγαίου. Για να επιτύχει τον στόχο της αυτόν η Τουρκία χρησιμοποιεί εναλλάξ ή και ταυτοχρόνως την πειθώ, την πίεση, την απειλή ή και τη χρήση βίας για να εξαναγκάσει την Ελλάδα να προσέλθει σε μια διμερή, πολιτική και άνευ όρων και περιορισμών διαπραγμάτευση για το Αιγαίο. Πολιτικά και όχι νομικά είναι τα προβλήματα στο Αιγαίο, επανέλαβε ο κ. Ετζεβίτ στην Ουάσιγκτον. Πράγμα που σημαίνει ότι οι τουρκικές αξιώσεις πρέπει να ικανοποιηθούν αγνοώντας τις διεθνείς συνθήκες και το διεθνές δίκαιο που καθορίζουν το καθεστώς του Αιγαίου. Οπως καθορίζουν και τα σύνορα και τις σχέσεις μεταξύ όλων των κρατών. Αν γίνει δεκτή η τουρκική λογική, θα καταρρεύσει ολόκληρη η διεθνής έννομη τάξη για να επικρατήσει απλώς το δίκαιο του ισχυροτέρου.

Το αποτέλεσμα αυτής της διαπραγμάτευσης θα είναι, κατά την επιδίωξη της Τουρκίας, η ανατροπή του σημερινού status quo στο Αιγαίο και η εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος ισότιμης συγκυριαρχίας Ελλάδας και Τουρκίας.

Η Τουρκία ούτε αποκρύπτει ούτε συγκαλύπτει τις επιδιώξεις της αυτές. Αντίθετα, όλες ανεξαιρέτως οι τουρκικές κυβερνήσεις τις διακηρύσσουν δημοσίως και επισήμως. Τις επανέλαβε άλλωστε και ο κ. Ετζεβίτ στην Ουάσιγκτον, όπου μίλησε για ισότητα δικαιωμάτων στο Αιγαίο.

Ο στόχος αυτός είναι κοινός για όλες τις πολιτικές δυνάμεις της γειτονικής χώρας. Τα κόμματα στην Τουρκία,

όπως παντού, έχουν ασφαλώς πολλές και μεγάλες διαφορές μεταξύ τους. Στο θέμα αυτό όμως είναι σύμφωνα όλα ανεξαιρέτως, ισλαμικά ή λαϊκά, δεξιά ή αριστερά, φιλευρωπαϊκά ή μη, με την ευλογία βεβαίως των ενόπλων δυνάμεων της χώρας. Επιπλέον η Τουρκία έχει ανακοινώσει δημοσίως και επισήμως τον κατάλογο των διεκδικήσεων της στο Αιγαίο. Και αυτές είναι:

- Η διεκδίκηση τουλάχιστον 153 ελληνικών νήσων, νησίδων και βραχονησίδων στο Ανατολικό Αιγαίο.
- Ο αποπλισμός των ελληνικών νησιών του Ανατολικού Αιγαίου.
- Η μη επέκταση των χωρικών υδάτων της Ελλάδας από έξι σε 12 μίλια, όπως δικαιούται η Ελλάδα βάσει του δικαίου της θαλάσσης. Η τουρκική Εθνοσυνέλευση έχει αποφασίσει ότι η άσκηση αυτού του δικαιώματος από την Ελλάδα αποτελεί αιτία πολέμου (casus belli).
- Ο περιορισμός του εναερίου χώρου της Ελλάδας από 10 μίλια, όπως ισχύει από το 1932, σε έξι μίλια.
- Η διανομή της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου εξ ημισείας, αγνοώντας δηλαδή την ύπαρξη των ελληνικών νησιών.

Αυτές οι επιδιώξεις της Τουρκίας ισχύουν και σήμερα στο ακέραιο αφού καμία δεν έχει ανακληθεί ή αμβλυνθεί.

Από το 1974 ως το 1996 όλες οι ελληνικές κυβερνήσεις (Κ. Καραμανλή, Γ. Ράλλη, Α. Παπανδρέου, Κ. Μητσοτάκη) απέρριπταν τις διεκδικήσεις της Τουρκίας, τις οποίες χαρακτήριζαν μονομερείς και αυθαίρετες. Ταυτοχρόνως οι κυβερνήσεις αυτές απεδέχοντο διάλογο με την Τουρκία, ο οποίος όμως θα εστηρίζετο στον σεβασμό της εδαφικής ακεραιότητας και των κυριαρχικών δικαιωμάτων, στον σεβασμό του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συνθηκών και στον αποκλεισμό της απειλής ή της χρήσης βίας.

Μετά όμως το 1996 η πάγια αυτή πολιτική της χώρας που διήρκεσε 22 χρόνια υπέστη μια βαθμιαία και ουσιαστική διάβρωση.

Τον Ιανουάριο του 1996 η κυβέρνηση Σημίτη συμφωνεί με την Τουρκία, κατόπιν αμερικανικής μεσολάβησης, ότι στα Ιμια δεν θα υπάρχουν «ούτε στρατεύματα ούτε πλοία ούτε σημαίες» (no troops, no ships, no flags). Αποδέχεται, δηλαδή, για πρώτη φορά στην ιστορία του ελληνικού κράτους αμφισβήτηση της κυριαρχίας μας επί εθνικού εδάφους.

Και ενώ η Τουρκία διατυπώνει αμέσως μετά τη θεωρία των «γκρίζων ζωνών» στο Αιγαίο, τη διεκδίκηση δηλαδή εκατοντάδων ελληνικών νήσων, νησίδων και βραχονησίδων, ο κ. Σημίτης εξαγγέλλει από την Ουάσιγκτον τη «βήμα προς βήμα» πολιτική της επίλυσης των ελληνοτουρκικών διαφορών. Έτσι οι αυθαίρετες τουρκικές διεκδικήσεις που απερρίπτοντο από όλες τις προηγούμενες κυβερνήσεις μετατρέπονται σε διμερείς διαφορές που θα λυθούν μία μία.

Το επόμενο έτος, το 1997, η κυβέρνηση Σημίτη υπογράφει το ανακοινωθέν της Μαδρίτης, με το οποίο αποδέχεται ότι η Τουρκία έχει στο Αιγαίο «ζωτικά συμφέροντα που αφορούν θέματα ασφαλείας και κυριαρχίας». Ανοίγει, δηλαδή, θέματα που είχαν ρυθμίσει οριστικά οι Συνθήκες της Λωζάννης (1923) και των Παρισίων (1947) και δίδει έτσι το πρόσχημα στην Τουρκία για να προωθήσει τις διεκδικήσεις της στο Αιγαίο.

Το 1998 η κυβέρνηση Σημίτη υποκύπτει στην τουρκική (και αμερικανική) πίεση και ακυρώνει την εγκατάσταση στην Κύπρο των πυραύλων S-300 που είχε συμφωνήσει η κυβέρνηση Παπανδρέου. Το επόμενο έτος η κυβέρνηση Σημίτη εκθέτει τη χώρα σε διεθνή διασυρμό με τους χειρισμούς της στην υπόθεση Οτσαλάν.

Το κοινό σημείο όλων αυτών των κρίσεων είναι ότι η Τουρκία επέβαλε τη θέλησή της επί της Ελλάδας. Και έτσι, μετά τις αλλεπάλληλες αυτές ήττες, φθάνουμε στο Ελσίνκι τον Δεκέμβριο του 1999.

Στο Ελσίνκι άνοιξε η πόρτα της Ευρώπης για την Τουρκία και ξεκίνησε η λεγομένη «ευρωπαϊκή προοπτική» της Τουρκίας - άγνωστης διάρκειας και έκβασης - με την οποία ελπίζεται ότι η Τουρκία θα μεταβληθεί σε μια δημοκρατική και φιλειρηνική χώρα που δεν θα έχει βλέψεις επί των γειτόνων της. Γι' αυτό, άλλωστε,

υποστηρίζει η κυβέρνηση, δεν επεδίωξε και δεν πήρε κανένα αντάλλαγμα, αφού η εξέλιξη αυτή θα αποβεί κάποτε προς το συμφέρον της Ελλάδας.

Άλλο όμως είναι να μην πάρει κανείς αντάλλαγμα και άλλο να πληρώσει και τίμημα. Και το τίμημα αναφέρεται σαφώς στην παράγραφο 4 του Ελσίνκι που ορίζει ότι, «σύμφωνα με τον καταστατικό χάρτη του ΟΗΕ (που προβλέπει πρωτίστως διαπραγματεύσεις)... τα υποψήφια κράτη (Τουρκία) πρέπει να καταβάλλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση των μεθοριακών διενέξεων και άλλων συναφών θεμάτων. Αλλως θα πρέπει να φέρουν τη διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος. Το αργότερο στα τέλη του 2004 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει την κατάσταση...».

Αυτό ακριβώς το κείμενο επικαλείται η Τουρκία όταν ζητεί διμερή πολιτικό διάλογο με την Ελλάδα. Και αυτό το κείμενο επικαλούνται πλέον όλοι εκείνοι, εταίροι και σύμμαχοι, που παροτρύνουν την Ελλάδα να μπει σε διάλογο με την Τουρκία. Θεωρούν, δηλαδή, ότι η Ελλάδα έχει δεσμευθεί πλέον να διαπραγματευθεί με την Τουρκία τις «μεθοριακές διενέξεις και συναφή θέματα», ολόκληρο δηλαδή το καθεστώς του Αιγαίου, αφού ρύθμιση των μεν μεθοριακών διενέξεων μπορεί να συνεπάγεται λογικά και μεταβολή των συνόρων, τα δε «συναφή θέματα» μπορεί να καλύψουν όλο το εύρος των τουρκικών διεκδικήσεων όπως αναφέρθηκαν παραπάνω.

Η Νέα Δημοκρατία είχε επισημάνει από την πρώτη στιγμή δημοσίως και επισήμως τους κινδύνους που δημιουργούσε αυτή η διάταξη του Ελσίνκι για τα κυριαρχικά δικαιώματα και την ασφάλεια της χώρας.

Η κυβέρνηση όμως επέτυχε να πείσει ένα μεγάλο μέρος των ΜΜΕ και της κοινής γνώμης ότι το Ελσίνκι ήταν ο θρίαμβος της εξωτερικής πολιτικής της. Και οι κκ. Σημίτης και Παπανδρέου διαβεβαίωναν τότε ότι η μόνη διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ήταν η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Σήμερα όμως αναφέρονται και οι δύο στο Ελσίνκι για να στηρίξουν την έναρξη του ελληνοτουρκικού διαλόγου «εφ' όλης της ύλης».

Δεν μπορεί βεβαίως να πιστέψει κανείς ότι δεν αντελήφθησαν τότε τι υπέγραφαν. Η άλλη εξήγηση όμως είναι κατ' ανάγκην ότι παραπλάνησαν συνειδητά τον ελληνικό λαό.

Πέραν όμως του Ελσίνκι, για να δικαιολογήσει αυτόν τον διάλογο ο κ. Σημίτης διακηρύσσει ότι εκείνος δεν τον φοβάται διότι σήμερα, επί των ημερών του, η Ελλάδα είναι ισχυρή. Αν όμως η Ελλάδα είναι πραγματικά ισχυρή, γιατί πρέπει να μπει σε μια διαπραγμάτευση από την οποία έχει μόνο να χάσει; Αν είναι ισχυρή, γιατί δεν ματαιώσε τον αποκλεισμό της από την αμυντική οργάνωση της Ευρώπης κατ' απαίτηση της Τουρκίας; Γιατί δεν τόλμησε να διαμαρτυρηθεί όταν η Ουάσιγκτον συμφώνησε με την Τουρκία ότι δεν υπάρχουν θαλάσσια σύνορα Ελλάδας - Τουρκίας και ότι τα Δωδεκάνησα είναι αποστρατοποιημένα; Γιατί δέχθηκε στο Ελσίνκι να διαπραγματευθεί με την Τουρκία το καθεστώς του Αιγαίου; Γιατί δέχθηκε στη Μαδρίτη ότι η Τουρκία έχει ζωτικά συμφέροντα ασφαλείας και κυριαρχίας στο Αιγαίο; Γιατί δέχθηκε αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας στα Ιμια; Γιατί, τέλος, πρέπει ο υπουργός Αμυνας να προστατεύεται από πολεμικά αεροσκάφη για να πετάξει στη Λήμνο;

Το συμπέρασμα δυστυχώς είναι ότι η «νέα», η «αναθεωρημένη» πολιτική της κυβέρνησης έναντι της Τουρκίας όχι μόνο δεν ωφέλησε τη χώρα αλλά και διολισθαίνει συνεχώς προς επικίνδυνες καταστάσεις.

Η κυβέρνηση δεν επέτυχε, όπως ορθώς επεδίωκε, να μετατρέψει τα ελληνοτουρκικά προβλήματα σε ευρωτουρκικά, αφού η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το Ελσίνκι μας παραπέμπει σε διμερή διάλογο με την Τουρκία. Και επιπλέον η κυβέρνηση δεν μπόρεσε να ματαιώσει τον αποκλεισμό της Ελλάδας από την αμυντική οργάνωση της Ευρώπης που επέτυχε η Τουρκία με το έγγραφο της Κωνσταντινούπολης.

Είναι σαφές ότι η Τουρκία δεν ανταποκρίθηκε στη νέα αυτή πολιτική της κυβέρνησης Σημίτη. Οι υποστηρικτές αυτής της πολιτικής επικαλούνται το επιχείρημα «τι είχαμε, τι χάσαμε». Απλώς δοκιμάσαμε, λένε, και έτσι αποκαλύπτουμε την αδιαλλαξία της Τουρκίας και αποδεικνύουμε την καλή μας θέληση. Δυστυχώς δεν είναι έτσι. Η κυβέρνηση, για να συντηρήσει μια επιφανειακή βελτίωση του κλίματος - και όχι της ουσίας - των σχέσεων με την Τουρκία, προέβη σε μια σειρά σοβαρές παραχωρήσεις (Ιμια, Μαδρίτη, S-300, Ελσίνκι) τις οποίες εκμεταλλεύθηκε όλες η Τουρκία για να προωθήσει διεθνώς τις πάγιες και αναλλοίωτες διεκδικήσεις της εις

βάρος της Ελλάδας. Τα πιο πρόσφατα παραδείγματα είναι ο αποκλεισμός της Ελλάδας από την ευρωπαϊκή άμυνα και η υιοθέτηση από την Αμερική των τουρκικών θέσεων για τη μη ύπαρξη θαλασσίων συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και την αποστρατοποίηση των Δωδεκανήσων.

Η Τουρκία, για να καταστήσει ευλογοφανείς τις θέσεις της προς τρίτους, μιλάει για «πολιτικό συμβιβασμό» στο Αιγαίο. Ο συμβιβασμός είναι πράγματι μια συνήθης μέθοδος επίλυσης των διεθνών διαφορών. Είναι όμως ανεφάρμοστος και απαράδεκτος στο Αιγαίο. Πρώτον, διότι συμβιβασμός σημαίνει αμοιβαίες παραχωρήσεις και ανταλλάγματα ενώ στο Αιγαίο η Ελλάδα έχει μόνο να δώσει και τίποτε να πάρει. Και, δεύτερον και σπουδαιότερο, διότι καμία χώρα δεν συμβιβάζεται εις βάρος της εδαφικής ακεραιότητάς της και της ασφαλείας της.

Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις βρίσκονται σήμερα πράγματι σε μια κρίσιμη, καθοριστική καμπή. Η κυβέρνηση, έστω και τώρα, την ύστατη στιγμή, θα πρέπει να αναλογιστεί τις ευθύνες της και να αναθεωρήσει την πολιτική της που οδηγεί ευθέως σε μη αναστρέψιμες και επικίνδυνες καταστάσεις για τα κυριαρχικά δικαιώματα και την ασφάλεια της χώρας.

Τους σοβαρούς αυτούς κινδύνους θα πρέπει να αντιμετωπίσουν ενωμένες όλες οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας. Δυστυχώς η κυβέρνηση δεν αξιοποιεί την υπεύθυνη και εποικοδομητική στάση της αξιωματικής αντιπολίτευσης.

Μετά το 1974 όλοι οι πρωθυπουργοί ενημέρωναν τακτικά τον εκάστοτε αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης - και τους άλλους αρχηγούς κομμάτων - για τα εθνικά θέματα. Την παράδοση αυτή διέκοψε χωρίς καμία εξήγηση ο κ. Σημίτης.

Ούτε το Εθνικό Συμβούλιο Εξωτερικής Πολιτικής, που έχει προτείνει η Νέα Δημοκρατία και επιβάλλει πλέον και το Σύνταγμα, έχει ιδρύσει ως τώρα η κυβέρνηση. Υπάρχει όμως πάντα το Συμβούλιο των Πολιτικών Αρχηγών υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, το οποίο θα πρέπει να ενεργοποιήσει η κυβέρνηση για να διακηρύξει σύσσωμος ο πολιτικός κόσμος με σαφήνεια και αποφασιστικότητα προς όλους ότι η εδαφική ακεραιότητα, τα κυριαρχικά δικαιώματα και η ασφάλεια της χώρας είναι αδιαπραγμάτευτα.

Όσο και αν αυτό είναι αυτονόητο, έχουμε δυστυχώς φθάσει στο σημείο να επιβάλλεται η επαναβεβαίωσή του.

Είναι βέβαιον ότι όλοι οι Έλληνες επιθυμούν την εξομάλυνση των σχέσεων με την Τουρκία. Είναι όμως εξίσου βέβαιον ότι κανένας Έλληνας δεν δέχεται να καταβάλει το τίμημα που απαιτεί η Τουρκία, δηλαδή τη διανομή του Αιγαίου.

Ο κ. Π. Γ. Μολυβιάτης είναι βουλευτής Επικρατείας της ΝΔ.

ΤΟ ΒΗΜΑ , 27-01-2002

Κωδικός άρθρου: B13477A281

